

A ZÖLDSÉGFÉLÉK IPARI FELDOLGOZÁSÁNAK NÉHÁNY PROBLÉMÁJA HEVES MEGYÉBEN*

ALMÁSI ELEMÉR
a kémiai tudományok kandidátusa
Kertészeti Egyetem, Budapest

Elöljáróban köszönetemet szeretném kifejezni az Akadémiai Kertészeti Napokat rendező intézményeknek, elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya Kertészeti Bizottságának, hogy lehetőséget adtak korreferátumom megtartására és néhány olyan gondolat közlésére, amelyek talán szélesebb körű érdeklődésre tarthatnak számot.

A zöldségfélék ipari feldolgozása népgazdaságunk számára rendkívül fontos tevékenység. Az 1967—1985-ös időszakra vonatkozó zöldségmérleget tanulmányozva a következő számadatokat találjuk:

Az 1967. évi kb. 1 800 000 t zöldségmennyiségből közel 600 000 t-t tett ki az ipari feldolgozás, azaz 33%-ot, 1970-ben az 1 960 000 t-ből 680 000 t-t, azaz kb. 35%-ot, az 1985-re tervezett 3 090 000 t-ből 1 320 000 t-t, azaz kb. 43%-ot. Mint látjuk a zöldség ipari feldolgozása 18 év alatt több mint a kétszeresére, ugyanakkor részaránya az összes zöldségfelhasználásban 10%-kal fog emelkedni.

A zöldségfélék feldolgozása a tartósítóiparok termelésében is döntő szerepet játszik. Így pl. mind a konzervipar, mind a hűtőipar termelésének kb. 70%-át teszik ki a különböző zöldségekből készített konzervek, ill. gyorsfagyasztott készítmények több évtized átlagában.

Népgazdaságunk szempontjából azért rendkívül fontos a zöldség ipari feldolgozása, mert a tartósítóiparok exportra orientált termelést folytatnak. 1969-ben pl. 117 000 t friss zöldséget exportáltunk, tartósított zöldségtermékekből ugyanakkor az exportunk 267 000 t-t tett ki.

Exportunk a tartósított kertészeti termékekből nemcsak az élelmiszer-gazdaság, de az egész népgazdaság külkereskedelmi mérlegében fontos szerepet játszik. Ezen exportunknak távlatilag is növekednie kell. Az 1985-re tervezett tartósított termék export 900 000 t-t tesz ki.

Zöldségtermesztésünkben, mint az Koródi László előadásából is kitűnt, fontos szerepet játszott és ma is fontos szerepe van Heves megyének. Ugyanígy nagy a jelentősége a megyének a tartósítóiparok nyersanyagellátása szempontjából is. Mind a megye, mind a tartósítóipar szempontjából legfontosabb

* Korreferátum a Heves megyei Akadémiai Kertészeti Napon. Eger, 1973. június 15.

zöldségfaj a paradicsom. A paradicsomtermesztés mindannyiunk által ismert nehéz helyzetben van.

Paradicsomtermesztésünk az 1930-as években indult meg ipari feldolgozás céljára. 1931—40 között az összes vetésterület országosan kb. 4300 ha-t tett ki, az össztermés 48 000 t volt. 1960—1965 között az átlagos vetésterület 15 000 ha-ra, az össztermés 226 000 t-ra emelkedett. Paradicsomtermesztésünk a csúcspontot 1967—1969 között érte el 18 000 ha vetésterülettel és 350 000 t összterméssel. 1971-ben a vetésterület már csak 13 000 ha, az össztermés 274 000 t. Az 1971-es össztermésből 60 000 t paradicsomterméket gyártott a konzervipar, amelyhez kb. 210 000 t paradicsomra volt szüksége. Ehhez jöttek még különböző paradicsomtartalmú készítmények is.

A paradicsomtermesztés rohamos csökkenése az utóbbi időben mind Heves megye, mind a konzervipar számára komoly problémákat vet fel. Heves megye Pest megye után Bács-Kiskun megyével együtt a második legfontosabb paradicsomtermesztési körzetünk. Ugyanakkor paradicsomtermelésünk 80—85%-a ipari feldolgozásra kerül. A cukorrépa után a második növénykultúra, amelynél az ipari feldolgozás döntő, majdnem kizárólagos.

A konzervipar paradicsomfeldolgozó kapacitása az utóbbi években távolról sincs teljes mértékben kihasználva. Sokan emlékezünk még azokra az évekre, amikor az ipar feldolgozó kapacitása és a paradicsomtermesztés volumene között nem volt meg az összhang, az ipar nem tudta a megtermelt mennyiséget feldolgozni. Ma ellentétes a helyzet. Népgazdaságunknak több milliárd forintba került berendezések csak csökkentett mértékben üzemelnek nyersanyaghiány miatt, ugyanakkor exportra és a belföldi ellátás biztosítására egyre több paradicsomra lenne szükségünk.

Nagyon örülök, hogy ez a probléma itt Heves megyében kerülhetett kihangsúlyozásra. A megye, pontosabban Hatvan a bölcsője hazánkban az export célra ipari feldolgozásra orientált paradicsomtermesztésnek. A hatvani cukorgyárban folyt az 1930-as években a ma is márkajelzésnek használt Aranyfácán, Faïsan d'or paradicsompüré gyártása az akkori időkben is, az akkor ismert technika és technológia korszerű eszközeit alkalmazó termesztési, feldolgozási vagyis élelmiszergazdasági vertikumban. Új fajtát hoztak be a termesztésbe. Néhányan még emlékezünk a Scarlet Dawn-ra. Sokáig uralkodó konzervipari paradicsomfajtánk volt. Meghonosították a palántanevelést a szántóföldi termesztés céljára, bevezették a paradicsom karózását. A paradicsompüré gyártása is korszerű vákuum berendezésekben folyt.

Mai problémánk megoldása céljából helyes ezeket a haladó hagyományokat figyelembe venni, és az akkor érvényesített elveket követni. Ma a termesztés problémáinak megoldását kell hangsúlyozni. Azonban az itt tervezett fejlesztéseknek összhangban kell lenniük az ipar igényeivel, az egész problémakört a maga vertikumában kell mindig szem előtt tartani.

A fajtamegválasztás, a termesztés gépesítése, az alkalmazott termesztés-

tési technológiai eljárások együttesen kell, hogy a megfelelő mennyiségben és minőségben is biztosítsák a feldolgozó ipar nyersanyagszükségletét az export és belföldi ellátás célját szolgáló paradicsomtermékek gyártásához. A zárt rendszerű termesztés megkezdésénél az első lépéseket ebben az irányban megtettük és remélem, hogy hagyományaihoz híven Heves megye lesz ismét a kiindulópontja a magyar paradicsomtermesztés és feldolgozás megújulásának.